

**Силабус курсу «Філософія мови»
2019/2020 навчального року**

Назва курсу	Філософія мови
Адреса викладання курсу	Львівський національний університет ім. Івана Франка м. Львів, вул. Університетська, 1.
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Філологічний факультет, кафедра загального мовознавства
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	Галузь знань 03 Гуманітарні науки. Спеціальність 035 Філологія. Спеціалізація 035.01 Українська мова та література; Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка. Спеціальність 014 Середня освіта. Спеціалізація 014.01 Українська мова і література; Галузь знань 03 Гуманітарні науки. Спеціальність 035 Філологія. Спеціалізація 035.03 Слов'янські мови та літератури (переклад включно)
Викладачі курсу	Завідувач кафедри загального мовознавства, доктор філологічних наук, професор Бацевич Ф.С.
Контактна інформація викладачів	https://philology.lnu.edu.ua/employee/batsevych-florij florij@in.lviv.ua florij.batsevych@lnu.ua
Консультації по курсу відбуваються	Понеділок 13.30-14.30
Сторінка курсу	https://philology.lnu.edu.ua/course/filosofiya-movy
Інформація про курс	<p>Розвиток лінгвістики у ХХ ст. відбувався під значним впливом філософських ідей. Саме з філософської точки зору мова постає як «оселя духу» людини (М.Гайдеггер). Результатом багатовікових взаємозв'язків лінгвістичної й філософської думки стало виформування філософії мови (далі ФМ) – одного з найбільш глибоких і актуальних напрямків досліджень ХХ ст. ФМ, як зауважують відомі філософи і мовознавці, стала невід'ємною складовою практично усіх філософських і лінгвістичних концепцій останнього часу. Разом з тим необхідно зазначити, що сутність ФМ, її предмет і об'єкт вивчення залишаються у великій мірі невизначеними, що й диктує необхідність дослідження цих питань. Окрім того, як правило, в підручниках і посібниках з історії філософії, розвитку філософської думки в Україні проблеми ФМ практично не розглядаються. Що ж стосується розвитку вітчизняних лінгвофілософських ідей, то, у кращому випадку, їхній розгляд обмежується короткою характеристикою лінгвофілософської концепції О.О.Потебні. Це значно збіднює філософську проблематику, яка опрацьовувалась на теренах України та поза її межами українськими філософами. Згадане дає підстави деяким ученим говорити про те, що слов'янська традиція ФМ, на відміну від англо- чи німецькомовної, не утворює історично безперервного феномена із взаємозв'язками (чи взаємовідштовхуваннями) концепцій та ідей, котрі прослідковувалися б досить виразно (А.Руденко). Разом з тим, знайомство з розвитком лінгвофілософських ідей в Україні дозволяє твердити про наявність у східних слов'ян (зокрема в українських мислителів) глибоко оригінальних лінгвофілософських ідей, які витворюють безперервну традицію ФМ в Україні. Не кращий стан з висвітленням проблем ФМ у підручниках і посібниках з історії лінгвістичних учень для сту-</p>

	<p>дентів-філологів. Окремі проблеми ФМ розглядаються в них лише принагідно, в аспекті вивчення лінгвістичних концепцій окремих видатних мовознавців. Систематизований виклад історії розвитку власне ідей ФМ відсутній. У курсі, що пропонується, розглядаються найважливіші проблеми ФМ виключно онтологічного характеру, пов'язані з визначенням сутності й природи мови як найважливішої знакової системи. Це проблеми як власне філософського, так і лінгвістичного характеру, а тому пропонований курс зорієнтований на діючі програми з історії філософії та історії лінгвістичних учень. Разом з тим, у ньому враховані нові та новітні філософські й лінгвістичні вчення та гіпотези. Основна мета курсу – ознайомлення слухачів з найважливішими поняттями ФМ, концепціями та гіпотезами онтології мови, які опрацьовуються лінгвофілософами.</p>
<p>Коротка анотація курсу</p>	<p>Курс «Філософія мови» призначений для студентів-бакалаврів четвертого року навчання.</p> <p>Курс передбачає ознайомлення студентів з найважливішими лінгвофілософськими концепціями, в яких на конкретних етапах розвитку філософської та лінгвістичної думки ставляться питання щодо сутності й природи такого феномену людського буття, яким є природна мова – найскладніша з усіх існуючих символічних систем. Розглядаються концепції В. фон Гумбольдта, неогумбольдтіанства, Ф. де Соссюра, аналітичної філософії. Окремий аспект курсу – ознайомлення студентів з концепціями сутності мови вітчизняних мислителів: Г.С.Сковороди, О.О.Потебні, Д.І.Руденка, М.В.Поповича та деяких інших.</p>
<p>Мета та цілі курсу</p>	<p>Основна мета курсу – ознайомлення слухачів з найважливішими поняттями ФМ, концепціями та гіпотезами онтології мови, які опрацьовуються лінгвофілософами. Вирішення цих проблем вимагає звернення до низки філософських, теологічних та лінгвістичних проблем і понять, зокрема, платоністичного та неоплатоністичного розуміння мови, сутності ісихазму (паламізму) та його рецепції у східних слов'ян; таких понять сучасної лінгвістики, як ім'я, предикат та егоцентричні слова; деяких понять когнітивної лінгвістики, модальної та інтенціональної логік та ін.</p> <p>Найважливіші завдання курсу: 1. Визначити предмет і об'єкт вивчення ФМ і його елементарного розділу – філософських проблем мовознавства, відмежувати останні від таких філософських напрямків та аспектів дослідження, як «лінгвістична філософія», «філософія мовознавства», «методологія лінгвістики» тощо. 2. Познайти слухачів із сформованим у кінці ХХ ст. парадигмальним розумінням ФМ. 3. Розглянути розвиток світових лінгвофілософських ідей крізь призму понять парадигмального розуміння сутності ФМ. 4. Показати специфіку мови в аспекті її розгляду у різних напрямках філософії. 5. Розглянути низку проблем онтології мови у зв'язках із розвитком світових ідей ФМ.</p> <p>Результатом курсу повинне стати розуміння слухачами згаданих проблем, органічне їх засвоєння в поєднанні з фаховими проблемами історії філософії, онтології, гносеології, історії лінгвістичних учень, проблемами загального мовознавства тощо, які вивчаються на філософському та філологічному факультетах.</p>
<p>Література для вивчення дисципліни</p>	<p><i>Основна</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Бацевич Ф.С. Філософія мови. Історія лінгвофілософських ідей: Підручник. – К.: Академія, 2008. – 356 с. 2. Витгенштейн Л. Философские работы. Ч.1. – М.: Гнозис,

1994. – 456 с.

3. Гумбольдт В. фон. Избранные труды по языкознанию. – М., 1984.
4. Дегутис А. Язык, мышление и действительность (Очерк теории значения в аналитической философии). – Вильнюс, 1984.
5. Дротянко Л.Г. Філософські проблеми мовознавства: Посібник. – К., 2002. – 161 с.
6. Кочерган М.П. Загальне мовознавство. – К., 2008.
7. Кравченко А.В. Знак, значение, знание. Очерк когнитивной философии языка. – Иркутск, 2001. – 261 с.
8. Попович М.В. Философские вопросы семантики. – К., 1975. – 236 с.
9. Руденко Д.И. Имя в парадигмах «философии языка». – Харьков: Основа, 1990.– 300 с.
10. Степанов Ю.С. В трехмерном пространстве языка. Семиотические проблемы лингвистики, философии, искусства. – М.: Наука, 1985. – 364 с.
11. Философия языка: в границах и вне границ. – Вып. 1. – Харьков, 1993. –186 с.
12. Философия языка: в границах и вне границ. – Вып. 2. – Харьков, 1994. –175с.
13. Філософські питання мовознавства. – К., 1972. – 269 с.

Додаткова

1. Александрова О.В. Некоторые вопросы логики, методологии и философии языка // Вопросы языкознания. –1985. – N 6. – С. 70-76.
2. Альбрехт Э. Критика современной лингвистической философии. – М.: Прогресс, 1977.
3. Аналитическая философия. Избранные тексты / Отв. ред. А.Ф.Грязнов. – М.: Изд-во МГУ, 1993. – С.11-50; 100-105.
4. Античные теории языка и стиля. – М.-Л.; 1997.
5. Арутюнова Н.Д. Лингвистическая философия // Лингвистический энциклопедический словарь. – М.: Сов. Энциклопедия, 1990. – С.269-270.
6. Бацевич Ф.С. Філософія мови в Україні // Українська філологія: Досягнення і перспективи. – Львів, 1995. – С. 71-75.
7. Васильев С.А. Синтез смысла при создании и понимании текста. – К., 1988.–187 с.
8. Вяткина Н.Б. Смысл и онтология в логике. – К., 1991. –156 с.
9. Горский В.С. Философские идеи в культуре Киевской Руси XI – начала XII вв. – К.: Наукова думка, 1988.
10. Горський В.С. Історія української філософії: Курс лекцій. – К.: Наукова думка, 1996. – С.25-43.
11. Грязнов А.Ф. Язык и деятельность. Критический анализ витгенштейнианства. – М., 1991.
12. Історія філософії на Україні: в 3-х томах. – Т.1. – К.: Наукова думка, 1987.
13. Кашуба М.В. Антропоцентризм філософії Григорія Сковороди // Проблема людини в українській філософії XVII – ХУІІІ ст. – Львів: Логос, 1998. – С. 174-231.
14. Ковтун Л.С. Языкознание у восточных славян в XI-XV вв. // История лингвистических учений. Позднее Средневековье. –

СПб., 1991. – С.182-207.

15. Колесов В.В. Мир человека в слове Древней Руси. –Л.: Изд-во ЛГУ, 1986. – 487 с.
16. Колесов В.В. Развитие лингвистических идей у восточных славян эпохи средневековья // История лингвистических учений. Позднее Средневековье. – СПб., 1991. – С. 208-254.
17. Кубрякова Е.С. Эволюция лингвистических идей во второй половине XX века // Язык и наука конца XX века. – М.: РАН, 1995. – С. 206-227.
18. Логика и проблемы рациональности. – К., 1993.
19. Лосев А.Ф. Философия имени // А.Ф.Лосев. Бытие. Имя. Космос. – М.:Наука, 1993.– С. 24-243.
20. Матурана У. Биология познания // Язык и интеллект. – М., 1996. – С. 95-142.
21. Матурана У.Р., Варела Ф.Х. Древо познания. – М., 2001. – 456 с.
22. Методологические основы новых направлений в мировом языкознании. – К., 1992. – 378с.
23. Нічик В.М. Філософія в Києво-Могилянській академії: Стефан Калиновський // Філософська думка. – 1969. – №3. – С. 89-102.
24. Новое в зарубежной лингвистике. – Вып. 16 (1986), 17 (1986), 18 (1988), 23 (1989). – М.: Прогресс.
25. Павиленис Р.И. Понимание речи и философия языка // Новое в зарубежной лингвистике. – Вып. 17. – М.: Прогресс, 1986. – С. 380-388.
26. Паславський І.В. З історії розвитку філософських ідей на Україні в кінці XVI – першій третині XVII ст. – К.: Наукова думка, 1984.
27. Паславський І.В. Розвиток логічних ідей у вітчизняній філософії другої половини ХУ ст. // Філософська думка. – 1986. – № 6.
28. Петров В.В. Философия, семантика, прагматика // Новое в зарубежной лингвистике. – Вып. 16. – М.: Прогресс, 1985. – С. 471-476.
29. Петров М.К. Роль языка в становлении и развитии философии // Историко-философский ежегодник '91. –М.: Наука, 1991.
30. Пинкер С. Язык как инстинкт. – М., 2004. – 456 с.
31. Поляков И.П. Парадигмы в философии языка: семантический анализ // Концептуализация и смысл. –Новосибирск: Наука, 1989. – С.91-128.
32. Попович М.В. О философском анализе языка науки. – К., 1966. – 306 с.
33. Потебня А.А. Мысль и язык. – К.: Синто, 1993. – С. 79-98.
34. Постовалова В.И. Наука о языке в свете идеала цельного знания // Язык и наука конца XX века. –М.: РАН, 1995. – С. 342-346; 403-413.
35. Потебня А.А. Из записок по русской грамматике. – Т.1-2. – М., 1958. – С. 13-20; 45-55; 67-70; 71-128.
36. Потебня А.А. Из лекций по теории словесности. – Харьков, 1930. – С. 108-114.
37. Потебня А.А. Психология поэтического и прозаического мышления // А.А.Потебня. Слово и миф. – М.: Прогресс,

	<p>1989. – С.203; 205-206; 209-227; 228-239.</p> <p>38. Рассел Б. Человеческое познание, его сфера и границы. – К.: «Ника-Центр», 1997. – С. 68-174.</p> <p>39. Рациональность и семиотика дискурса. – К., 1994.</p> <p>40. Рогович М.Д., Нічик В.М. Філософська думка в Києво-Могилянській академії: Мануйло Козачинський // Філософська думка. –1969. –N1. –С.98-114.</p> <p>41. Руденко Д. Філософія Г.Сковороди: мерехтіння символу // Збірник Харківського історико-філологічного товариства. Нова серія. Т. 1. –Харків, 1993.</p> <p>42. Руденко Д.И. Лингвофилософские парадигмы: границы языка и границы культуры // Философия языка: в границах и вне границ. Вып.1. –Харьков: Око, 1993. – С. 101-173.</p> <p>43. Руденко Д.И., Сватко Ю.И. Философия имени: в поисках новых пространств.–Харьков, 1993. – 104 с.</p> <p>44. Семантика модальных и интенциональных логик. – М.: Прогресс, 1981.– 198 с.</p> <p>45. Сковорода Г.С. Повне зібрання творів: У 2-х т. – К., 1973.</p> <p>46. Соссюр Ф. де. Курс загальної лінгвістики. – К., 1998.</p> <p>47. Хомский Н. Аспекты теории синтаксиса. – М., 1972. – 236 с.</p> <p>48. Хомский Н. Язык и мышление. – М., 1972. – 358 с.</p> <p>49. Хомський Н. Роздуми про мову. – Львів, 2000. – 32 с.</p>
Тривалість курсу	Один семестр (7)
Обсяг курсу	Загальний обсяг – 90 годин, у т. ч. 30 годин лекційних і 60 годин самостійної роботи. 3 кредити ЄКТС. 2 модулі.
Очікувані результати навчання	<p>Студент повинен знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> • зміст поняття "філософія мови", "філософські проблеми мовознавства", співвідношення цих понять з близькими поняттями "лінгвістична філософія", "філософія лінгвістики", "методологія лінгвістики"; • історію формування і розвитку лінгвофілософських ідей на різних етапах розвитку філософії і лінгвістики; • сутність парадигмального підходу до філософії мови: семантичну, синтаксичну і прагматичну складові філософії мови; • раціоналістичні й нераціоналістичні підходи до сутності й природи людської мови; • найважливіші лінгвофілософські концепції ХІХ–ХХ століть: В.фон Гумбольдта, О.О.Потебні, Ч.С.Пірса, Ф.де Соссюра, теорію лінгвістичної відносності Е.Сепіра і Б.Л.Уорфа, теорії Л.Вайсгербера, М.Гайдеггера, О.Ф.Лосева та ін. <p>уміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> • розрізняти поняття "філософія мови", "філософські проблеми мовознавства" від близьких понять "лінгвістична філософія", "філософія лінгвістики" та ін. • визначати приналежність концепцій відомих філософів мови до конкретних напрямків лінгвофілософської думки; • аналізувати концепції сутності й природи мови сучасних лінгвофілософів; • застосовувати знання про сутність і природу мови в своїх конкре-

	тних наукових дослідженнях.
Ключові слова	Філософія мови, сутність мови, природа мови, лінгвофілософська концепція У.Матурани і Ф.Варелли, гумбольдтіанство, неогумбольдтіанство, структуралізм, школи структуралізму, лінгвофілософські концепції аналітичної філософії.
Формат курсу	Очний
Теми	* СХЕМА КУРСУ
Підсумковий контроль, форма	Залік
Пререквізити	Історія філософії, вступ до мовознавства, загальне мовознавство, історія лінгвістичних учень, вступ до літературознавства, сучасна українська мова, історична граматики української мови, комунікативна лінгвістика.
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Викладач використовує такі навчальні методи: -за типом пізнавальної діяльності: пояснювально-ілюстративний, проблемне викладання, частково-пошуковий (евристичний), дослідницький методи; -за дидактичними завданнями: словесні - лекція, евристична бесіда, дискусія; наочні - ілюстрація, демонстрація; практичні - робота з текстом, реферати. Студенти також поглиблюють знання про методи дослідження у лінгвістиці: описовий, порівняльно-історичний, зіставний та ін.
Необхідне обладнання	Проектор, екран, ноутбук, доступ до інтернету
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються так: •модуль (поточне тестування): 30% семестрової оцінки; максимальна кількість балів 30; • завершальний реферат: 20% семестрової оцінки; максимальна кількість балів 20; • залік (тестування та усне опитування з теоретичних питань курсу): 50% семестрової оцінки; максимальна кількість балів 50 (30 – тестування, 20 – усне опитування). Підсумкова максимальна кількість балів 100. Теми рефератів: 1.Функції, які виконує мова в суспільстві. Основна література: 1.Арутюнова Н.Д. Лингвистическая философия // Лингвистический энциклопедический словарь. – М.: Сов. Энциклопедия, 1990. – С.269-270. 2.Бацевич Ф.С. Філософія мови. Історія лінгвофілософських ідей: Підручник. – К.: Академія, 2008. – С. 23-43. 3.Дротянко Л.Г. Філософські проблеми мовознавства. – К., 2002. – С.8-23. 4.Кравченко А.В. Знак, значение, знание. Очерк когнитивной философии языка. – Иркутск, 2001. –С. 7-39 5.Кубрякова Е.С. Эволюция лингвистических идей во второй половине XX века // Язык и наука конца XX века. – М.: РАН, 1995. – С. 206-227. 6.Поляков И.П. Парадигмы в философии языка: семантический анализ // Концептуализация и смысл. – Новосибирск: Наука, 1989. – С.91-128. 7.Попович М.В. О философском анализе языка науки. – К., 1966. 2.Сутність лінгвофілософської концепції У.Матурани і Ф.Варелли.

Основна література:

1. Матурана У. Биология познания // Язык и интеллект. – М., 1996. – С. 95-142. 2. Имото С. Философское основание теории восприятия Матураны // Язык и познание. – Вып.1. – М., 2006. – С. 8-19. 3. Кравченко А.В. Знак, значение, знание. Очерк когнитивной философии языка. – Иркутск, 2001. – С. 39-64. 4. Пинкер С. Язык как инстинкт. – М., 2004. – 456 с. 5. Трофимова Е.Б. Статус языка в концепции У. Матураны // Язык и познание. – Вып.1. – М., 2006. – С.20-30. 6. Maturana H, Varela F. Autopoiesis and cognition: The realization of the living. – Boston, 1980. – 436 p.

3. Лінгвофілософська концепція Н.Хомського.

Основна література:

1. Хомский Н. Аспекты теории синтаксиса. – М., 1972. 2. Хомский Н. Язык и мышление. – М., 1972. 3. Хомський Н. Роздуми про мову. – Львів, 2000. 4. Хомский Н. О природе и языке. – М., 2005. 5. Хомский Н. Вопросы теории порождающей грамматики // Философия языка / Редактор-составитель Дж. Р.Серль. – М., 2004. 6. Хомский Н. Современные исследования по теории врожденных идей // Философия языка / Редактор-составитель Дж. Р.Серль. – М., 2004. 7. Алпатов В.М. История лингвистических учений. – М., 1999. 8. Бацевич Ф.С. „Роздуми про мову” Ноама Хомського // Н. Хомський. Роздуми про мову. – Львів, 2000. 9. Кочерган М.П. Загальне мовознавство. – К., 2003. 10. Кубрякова Е.С. Эволюция лингвистических идей во второй половине XX века // Язык и наука конца XX века. – М., 1995.

4. Мова і семіотика.

Основна література:

1. Кочерган М.П. Загальне мовознавство. – К., 2003. – С. 123-134. 3. Кравченко А.В. Знак, значение, знание. Очерк когнитивной философии языка. – Иркутск, 2001. – С. 73-133. 4. Методологические основы новых направлений в мировом языкознании. – К., 1992. – 378 с. 5. Рациональность и семиотика дискурса. – К., 1994. 6. Степанов Ю.С. В трехмерном пространстве языка. Семиотические проблемы лингвистики, философии, искусства. – М.: Наука, 1985. – 364 с.

5. Співвідношення понять „значення” і „смысл” у сучасній лінгвістиці.

Основна література:

1. Васильев С.А. Синтез смысла при создании и понимании текста. – К., 1988. – 187 с. 2. Вяткина Н.Б. Смысл и онтология в логике. – К., 1991. – 156 с. 3. Кравченко А.В. Знак, значение, знание. Очерк когнитивной философии языка. – Иркутск, 2001. – С. 195-204. 4. Попович М.В. Философские вопросы семантики. – К., 1975. – 236 с. 5. Фреге Г. Смысл и денотат // Семиотика и информатика. – Вып. 16. – М., 1999. – С. 24-65. 6. Бацевич Ф.С. Нариси з лінгвістичної прагматики. – Львів, 2010. – С. 98-134.

6. Сутність і природа мови в концепції О.О.Потебні.

Основна література:

1. Потебня А.А. Мысль и язык. – К., 1993. 2. Потебня А.А. Из лекций по теории словесности. – Харьков, 1930. 3. Потебня А.А. Из записок по русской грамматике. – Т. 1-2. – М., 1958. 4. Потебня А.А. Слово и миф. – М., 1989. 5. Байбурун А.К. А.А.Потебня: философия языка и мифа // Потебня А.А. Слово и миф. – М., 1989. 6. Березин Ф.М. К вопросу о философских основаниях лингвистической тео-

рии А.А.Потебни // Методологические проблемы истории языкознания. – М., 1974. 7. Березин Ф.М. История лингвистических учений. – М., 1975. 8. Іваньо І. «Мисль і мова» - праця О.О.Потебні // Філософський словник. – К., 1973. 9. Вільчинський Ю. Олександр Потебня як філософ. – Львів, 1995. 10. Мельничук О.С. Світогляд О.О.Потебні // Потебнянські читання. – К., 1981.

7.О.О.Потебня про зв'язок мови і мислення, породження і сприйняття мовлення.

Основна література:

1.Потебня А.А. Мысль и язык. – К., 1993. 2.Потебня А.А. Из лекций по теории словесности. – Харьков, 1930. 3.Потебня А.А. Из записок по русской грамматике. – Т. 1-2. – М., 1958. 4.Потебня А.А. Слово и миф. – М., 1989. 5.Байбурин А.К. А.А.Потебня: философия языка и мифа // Потебня А.А. Слово и миф. – М., 1989. 6.Березин Ф.М. К вопросу о философских основаниях лингвистической теории А.А.Потебни // Методологические проблемы истории языкознания. – М., 1974. 7.Вільчинський Ю. Олександр Потебня як філософ. – Львів, 1995. 9.Долуд-Левчук-Киричук Н. Олександр Потебня - попередник лінгвістичної думки ХХ ст. // ЗНТШ. – Т.224. Праці філологічної секції. – Львів, 1992.

8. Сутність герменевтичного підходу до мови.

Основна література:

1. Дильтей В. Введение в науки о духе // Зарубежная эстетика и теория литературы XIX–XX вв. Трактаты, статьи, эссе. – М., 1987. 2. Гадамер Х.-Г. Истина и метод: Актуальность прекрасного. – М., 1991. 4. Гадамер Г.-Г. Человек и язык // От Я к Другому. Сборник переводов по проблемам интерсубъективности, коммуникации, диалога. – Минск, 1997. 5. Рикёр П. Конфликт интерпретаций. Очерки о герменевтике. – М., 1995. 6. Апель Карл-Отто. Трансцендентально герменевтическое понятие языка // От Я к Другому. Сборник переводов по проблемам интерсубъективности, коммуникации, диалога. – Минск, 1997. 7. Квіт С.М. Основи герменевтики. – К., 2003. 8. Квіт С.М. Герменевтика. – К., 2005. 9. Кузнецов В.Г. Герменевтика и гуманитарное познание. – М., 1991. 10. Михайлов А.А. Современная феноменологическая герменевтика. – Минск, 1986.

9.Сутність феноменологічного підходу до мови.

Основна література:

1. Гуссерль Э. Идеи к чистой феноменологии и феноменологической философии. – М., 1994. 2. Гуссерль Э. Феноменология. Статья в Британской энциклопедии // Логос. – 1991. – N1. 3. Деррида Ж. Введение // Гуссерль Э. Начало геометрии. – М., 1996. 4. Кошарний С. Феноменологія // Філософський енциклопедичний словник. – К., 2002. 5. Феноменология // Современная западная философия. Словарь. – М., 1990. 6. Куцепал С. Постмодерный анализ концепции языка Э.Гуссерля (заметки о “Начале геометрии”Гуссерля и “Введении”Деррида) // Феноменология і філософський метод. – К., 2000. – С. 24-36.

10.Проблеми семантики, семіотики та філософії мови в працях українських філософів.

Основна література:

1. Попович М.В. Философский аспект проблемы значения и смысла // Вопросы философии. – 1962. – N 12. 2. Попович М.В. О философском анализе языка науки. – К., 1966. 3. Попович М.В. Философские вопросы семантики. – К., 1975. 4. Структура и смысл / отв.

	<p>ред. М.В.Попович. – К., 1989.</p> <p>11.Лінгвофілософська концепція Д.І.Руденка. Основна література: 1. Руденко Д.И. Имя в парадигмах «философии языка». – Харьков, 1990. 2. Руденко Д.И., Сватко Ю.И. Философия имени: в поисках новых пространств. – Харьков, 1993. 3. Философия языка: в границах и вне границ. Вып. 1. – Х., 1993; Вып. 2. 1994.</p> <p>12. Проблеми значення і смислу в працях українських філософів. Основна література; 1. Попович М.В. Философский аспект проблемы значения и смысла // Вопросы философии. – 1962. – N 12. 2. Попович М.В. О философском анализе языка науки. – К., 1966. 3. Попович М.В. Философские вопросы семантики. – К., 1975. 4. Структура и смысл. – К., 1988. 5. Вяткина Н.Б. Смысл и онтология в логике. – К., 1991.</p> <p>13. Лінгвофілософські проблеми дискурсу в працях українських філософів. Основна література: 1. Рациональность и семиотика дискурса. – К., 1994. 2. Ишмуратов А.Т. Логический анализ практических рассуждений. – К., 1987. – 140 с. 3. Ишмуратов А.Т. Логические схемы интенциональных структур // Структура и смысл. – К., 1988. 4. Ишмуратов А.Т. Логико-когнитивная модель дискурса // Логика, методология и философия науки: Тез. докл. – М., 1990. 5. Рациональность, рассуждение, коммуникация. – К., 1987. 6. Логика и проблема рациональности. – К., 1993.</p> <p>14.Проблеми філософії мови на сторінках видання «Философия языка: в границах и вне границ». Основна література: 1. Философия языка: в границах и вне границ. Вып. 1. –Харьков, 1993. 2. Философия языка: в границах и вне границ. Вып. 2. – Харьков, 1994.</p>
<p>Питання до заліку.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Що таке «філософія мови» та її взаємозв'язки із загальним мовознавством? 2. Обґрунтуйте наявність основних функцій мови в суспільстві. 3. Основні етапи розвитку лінгвофілософських ідей в Європі. 4. Елементи теорії референції в концепції Платона. 5. Ідеї номіналізму і реалізму в Середньовіччі. 6. Вплив ідей неоплатонізму на розвиток лінгвофілософії в Україні. 7. «Три символічні світи» в концепції Г.С.Сковороди. 8. Ідеї сутності та походження мови учених Харківської лінгвістичної школи. 9. Основні положення лінгвофілософської концепції О.О.Потебні. 10. У чому сутність божественно-людської теорії мови О.О.Потебні? 11. О.О.Потебня про породження мовлення. 12. Лінгвофілософська концепція В. фон Гумбольдта. 13. В. фон Гумбольдт про зв'язки мови і мислення. 14. Мова як проміжний світ у концепції В. фон Гумбольдта. 15. У.Матурана і Ф.Варелла про сутність і походження мови. 16. Ф. де Соссюр про сутність мови.

	<p>17. Знакова теорія мови Ф. де Соссюра.</p> <p>18. Особливості розуміння сутності мовного знака в концепції Ч.С.Піrsa.</p> <p>19. Знакова теорія мови Ч.Морріса.</p> <p>20. Лінгвoseміотичні концепції сутності мови на сучасному етапі розвитку.</p> <p>21. Концепція «вроджених ідей» Н.Хомського.</p> <p>22. Лінгвофілософські засади генеративної граматики Н.Хомського.</p> <p>23. Концепція «мови як інстинкту» С.Пінкера.</p> <p>24. Сучасні лінгвофілософські концепції в Україні.</p> <p>25. Основні ідеї лінгвофілософії, що висвітлюються у виданні «Філософія мови: в межах і поза межами».</p> <p>26. Співвідношення понять «значення» і «смысл» в сучасній лінгвофілософії.</p> <p>27. Феноменологічне розуміння мови.</p> <p>28. Сутність герменевтичного підходу до мови.</p>
<p>Опитування</p>	<p>Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.</p>

СХЕМА КУРСУ

Тиж. / дата / год.-	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття)	Література	Завдання, год	Термін виконання
МОДУЛЬ І. Концепції сутності мови в лінгвофілософському аспекті					
1 т. 2 год.	Тема 1. Філософські питання мовознавства як напряму філософії мови. Основна література курсу	лекція	Бацевич Ф. Філософія мови. Історія лінгвофілософських ідей: Підручник. – К., 2008; Дротянко Л. Філософські проблеми мовознавства: Посібник. – К., 2002.	Опрацювання відповідних параграфів підручників з рекомендованої основної літератури, конспекту лекції. 4 год.	1 т.
1 т. 2 год.	Тема 2. Методологічні засади сучасної філософії мови.	лекція	Бацевич Ф. Філософія мови. Історія лінгвофілософських ідей: Підручник. – К., 2008; Дротянко Л. Філософські проблеми мовознавства: Посібник. – К., 2002; Степанов Ю.С. В трехмерном пространстве языка. Семиотические проблемы лингвистики, философии, искусства. – М., 1985.	Опрацювання відповідних параграфів підручників з рекомендованої основної літератури, конспекту лекції. 4 год.	1 т.
2 т. 2 год.	Тема 3. Сутнісні (онтологічні) властивості мови як лінгвофілософська проблема. Біологічні концепції мови.	лекція	Бацевич Ф. Філософія мови. Історія лінгвофілософських ідей: Підручник. – К., 2008; Дротянко Л. Філософські проблеми мовознавства: Посібник. – К., 2002; Матурана У.Р., Варела Ф.Х. Древо познання. – М., 2001; Кравченко А.В. Знак, значение, знание. Очерк когнитивной философии языка. – Иркутск, 2001.	Підготовка розгорнутого повідомлення про біологічні концепції мови. 4 год.	2 т.
3 т.	Тема 4. Соціальні концепції мови. Знакова природа мови як	лекція	Бацевич Ф. Філософія мови. Історія лінгвофілософських ідей: Підручник. – К., 2008;	Підготовка розгорнутого повідомлення про соціальні концепції мо-	3 т.

2 год.	соціального явища.		Соссюр Ф. де. Курс загальної лінгвістики. – К., 1998.	ви. 4 год.	
3 т. 2 год.	Тема 5. Гносеологічні концепції мови. Сутність і природа мови в концепції С.Пінкера.	лекція	Бацевич Ф. Філософія мови. Історія лінгвофілософських ідей: Підручник. – К., 2008; Пінкер С. Язык как инстинкт. – М., 2004; Постовалова В.И. Наука о языке в свете идеала цельного знания // Язык и наука конца XX века. – М., 1995.	Опрацювання відповідних параграфів підручників з рекомендованої основної літератури, конспекту лекції. 4 год.	3 т.
4 т. 2 год.	Тема 6. Людське буття, мислення і мова. Лінгвофілософська концепція В. фон Гумбольдта.	лекція	Бацевич Ф. Філософія мови. Історія лінгвофілософських ідей: Підручник. – К., 2008; Гумбольдт В. фон. Избранные труды по языкознанию. – М., 1984.	Ознайомлення з працею В. фон Гумбольдта «О различии строения человеческих языков и его влияния на духовное развитие человечества» // Гумбольдт В фон. Избранные труды по языкознанию. – М., 1984. – С. 37-300. 4 год.	4 т.
5 т. 2 год.	Тема 7. В. фон Гумбольдт про походження мови. Антиномії мови в концепції В. фон Гумбольдта.	лекція	Бацевич Ф. Філософія мови. Історія лінгвофілософських ідей: Підручник. – К., 2008; Гумбольдт В. фон. Избранные труды по языкознанию. – М., 1984.	Підготовка до контрольного тестування. 4 год.	5 т.
МОДУЛЬ II. Природа мови в лінгвофілософських дослідженнях різних шкіл та напрямів					
5 т. 2 год.	Тема 8. Сутність людської мови в концепції О.О.Потебні. Процеси породження і сприйняття мовлення.	лекція	Бацевич Ф. Філософія мови. Історія лінгвофілософських ідей: Підручник. – К., 2008; Потебня О. Мысль и язык. – К., 1993.	Ознайомлення з працею О.Потебні «Мысль и язык». – К., 1993. 4 год.	5 т.
6 т.	Тема 9.	лекція	Бацевич Ф. Філософія мови. Історія лінгвофілософських	Підготовка реферату з проблем	6 т.

2 год.	Сутність і організація мовної системи в межах американського і європейського структуралізму.		ідей: Підручник. – К., 2008; Кочерган М.П. Загальне мовознавство. – К., 2008.	філософії мови (за вибором студента).	
7 т. 2 год.	Тема 10. Сутність і природа мови в концепціях учених Копенгагенського і Празького наукового осередку.	лекція	Бацевич Ф. Філософія мови. Історія лінгвофілософських ідей: Підручник. – К., 2008; Кочерган М.П. Загальне мовознавство. – К., 2008.	Підготовка розгорнутого повідомлення про погляди учених Празького наукового осередку на природу мови.	7 т.
7 т. 2 год.	Тема 11. Лінгвофілософська концепція Н.Хомського. Теорія вроджених структур.	лекція	Бацевич Ф. Філософія мови. Історія лінгвофілософських ідей: Підручник. – К., 2008; Дротянко Л. Філософські проблеми мовознавства: Посібник. – К., 2002; Хомський Н. Роздуми про мову. – Львів, 2000.	Ознайомлення з працею Н.Хомського «Роздуми про мову». – Львів, 2000.	7 т.
8 т. 2 год.	Тема 12. Феноменологічний і герменевтичний підхід до розуміння сутності й природи мови.	лекція	Бацевич Ф. Філософія мови. Історія лінгвофілософських ідей: Підручник. – К.: 2008; Дротянко Л. Філософські проблеми мовознавства: Посібник. – К., 2002.	Підготовка реферату з проблем філософії мови (за вибором студента).	8 т.
9 т. 2 год.	Тема 13. Лінгвофілософські концепції М.Гайдеггера і Г.-Г. Гадамера.	лекція	Бацевич Ф. Філософія мови. Історія лінгвофілософських ідей: Підручник. – К.: 2008; Дротянко Л. Філософські проблеми мовознавства: Посібник. – К., 2002.	Підготовка реферату з проблем філософії мови (за вибором студента).	9 т.
9 т. 2 год.	Тема 14. Історія розвитку лінгвофілософських ідей в Україні. Сучасні напрями розвитку лінгвофілософії в Україні.	лекція	Бацевич Ф. Філософія мови. Історія лінгвофілософських ідей: Підручник. – К., 2008; Бацевич Ф.С. Філософія мови в Україні // Українська філологія: Досягнення і перспективи. – Львів, 1995. – С. 71-75. Філософія мови: в границях і вне границ. – Вып. 1. – Харьков, 1993.	Підготовка до контрольного тестування.	9 т.
10 т.	Тема 15.	лекція	Бацевич Ф. Філософія мови.	Підготовка до заліку.	10 т.

2 год.	Тенденції розвитку світових лінгвофілософських ідей. Підсумки курсу.		Історія лінгвофілософських ідей: Підручник. – К., 2008.	4 год.	
-----------	---	--	--	--------	--